

Høylandet kommune

**Forslag til planprogram
Kommuneplanens samfunnsdel
2020-2032**

Forslag pr. 03.04.2020

Formannskaps sak 17/20 av 3.april 2020

Innhold

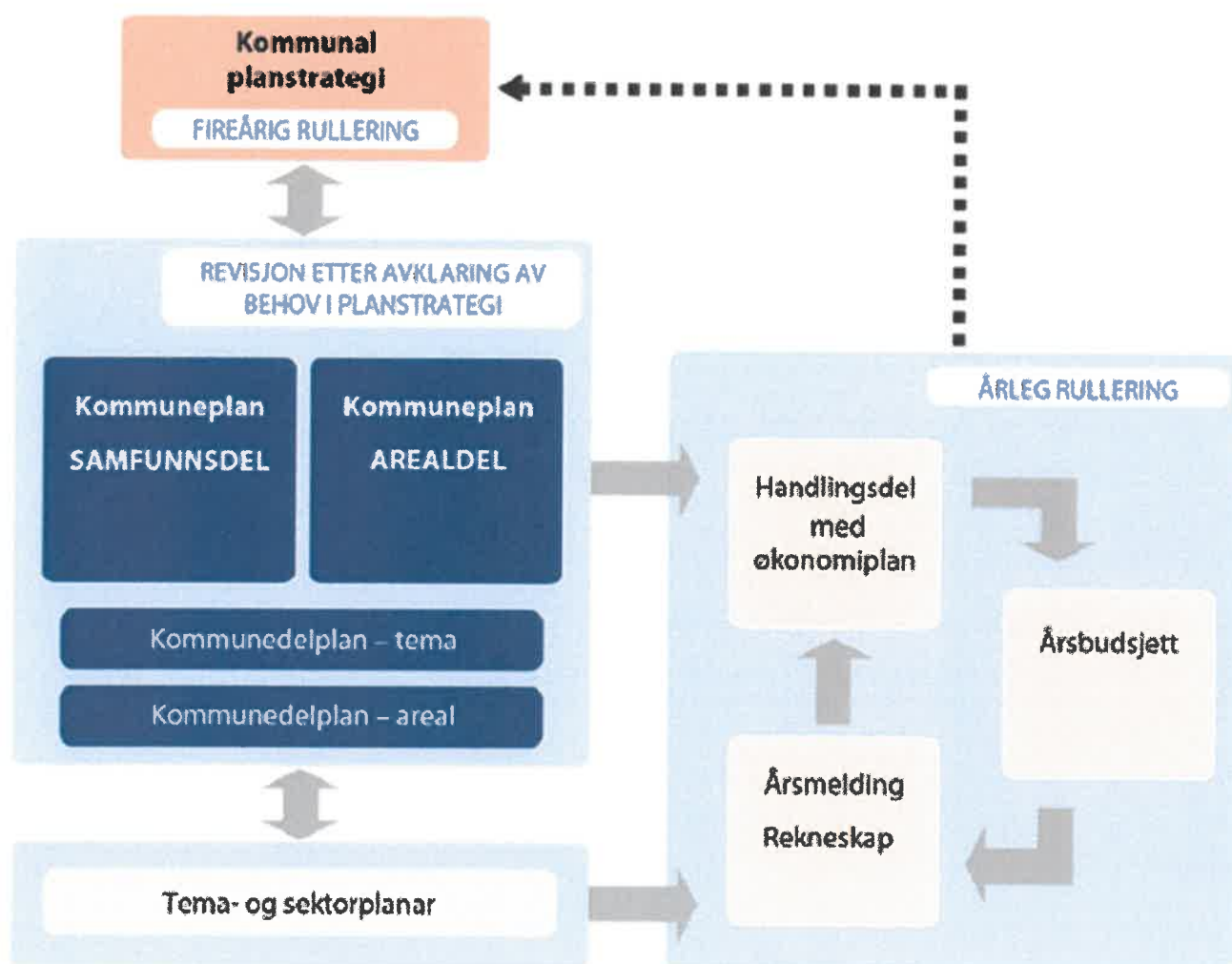
1 Bakgrunn for arbeidet.....	3
1.1 Hva er kommuneplanens samfunnsdel	3
1.2 Hva er et planprogram.....	4
1.3 Formål med planarbeidet	5
2 Planforutsetninger og overordnede rammer i arbeidet.....	5
2.1 Nasjonale og regionale føringer	5
2.2 Kommunale føringer	7
3 Kommunens ståsted i dag.....	7
4 Hvordan skal Høylandet utvikle seg?.....	9
4.0 Tema på tvers.	9
4.1 Høylandet skal være en næringsvennlig kommune	10
4.2 Høylandet skal være et godt sted å bo	10
4.3 Høylandet skal være et sted med aktivt kulturliv	10
4.4 Høylandet skal være et samskapende lokalsamfunn	10
4.5 Høylandet en kommune med god og fremtidsrettet tjenesteyting	11
5 Kommuneplanprosessen	11
5.1 Informasjon og kommunikasjon	11
5.2 Organisering og medvirkning i kommuneplanarbeidet.....	11
5.3 Samråd med overordna og regionale myndigheter	12
5.4 Samarbeid med nabokommuner	12
5.5 Temamøter	12
5.6 Framdrift	13

1 Bakgrunn for arbeidet

Plan- og bygningsloven pålegger kommunen å ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel (jf. PBL § 11- 1). Kommuneplanen skal ta utgangspunkt i kommunal planstrategi og videre ivareta både kommunale, regionale og nasjonale interesser og oppgaver, samt omfatte alle viktige mål og oppgaver for kommunen. Planstrategi for Høylandet kommune, som vedtas våren 2020, legger til rette for en revidering av kommuneplanen med samfunnsdel og arealdel.

1.1 Hva er kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel skal være kommunens strategisk overordnede styringsverktøy. Gjennom planen skal kommunen vektlegge viktige utfordringer som ses knyttet til utviklingen av kommunesamfunnet og for kommunen som organisasjon. Videre skal den synliggjøre strategiske valg kommunen gjør i forhold til denne utviklingen, og gi overordnede mål og strategier for egen virksomhet og for videre samfunnsutvikling.

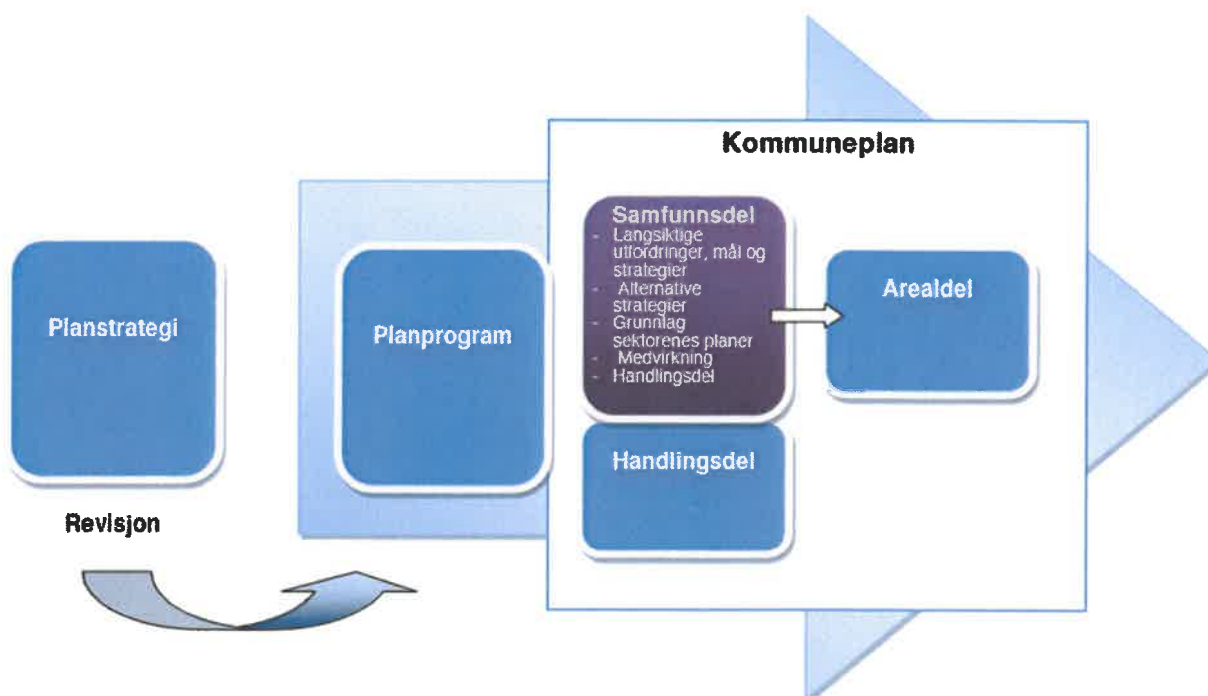

1.2 Hva er et planprogram

For alle regionale planer og kommuneplaner, og for reguleringsplaner som kan ha vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planen (jf. PBL §4-1 og §11-13). Planprogrammet skal gjøre rede for:

- Formålet med planarbeidet
- Planprosessen med frister og deltakere
- Opplegg for medvirkning
- Beskrivelse av hvilke alternativ som vil bli vurdert
- Behovet for utredninger

Planprogrammet er slik en slags «plan for planen». Hensikten er å legge til rette for en åpen planprosess som sikrer bred og hensiktsmessig medvirkning og involvering fra alle berørte parter gjennom hele prosessen, med mål om å skape en plan som er godt forankret i hele kommunen. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart. Kommunestyret fastsetter endelig planprogram.

1.3 Formål med planarbeidet

Det kommunale plansystemet skal gjennom den kommunale planstrategien og kommuneplanens samfunnsdel skape gode strategiske styringsverktøy tilpasset de behov og utfordringer kommunen har, og vil få på lang sikt. Et samlet og oppdatert kunnskapsgrunnlag bør ligge til grunn for den kommunale planleggingen, og de ulike planene bør være samstemte i sine mål og strategier.

Per dags dato har kommunestyret en gjeldende samfunnsplan vedtatt i 2011, og en arealplan for hele kommunen, vedtatt av kommunestyret i 2016. Tidligere kommuneplanens samfunnsdel er utarbeidet i 2011, og utfordringsbildet noe annerledes ut.

Det er samtidig behov for å skape en «rød tråd» gjennom kommunens plansystem, fra et overordnet strategisk styringsnivå og ned til detaljnivå. Det må være en tydelig kobling mellom samfunnsdelen og handlingsdel/ økonomiplan. Formålet med dette planarbeidet; utarbeidelse av ny kommuneplanens samfunnsdel, vil derfor også være å bidra til å knytte sammen de ulike delene i kommunens plansystem, og gjøre dette til et system som er sømløst, enkelt i bruk og kan videreutvikles dynamisk. Samtidig vil formålet være å skape en inkluderende og målrettet planprosess med en tydelig begynnelse og slutt. Det ferdige verktøyet; den nye samfunnsdelen, skal kunne gjenspeile de prioriteringene Hållingene ønsker for lokalsamfunnet, slik at Høylandet kommune er godt rustet til å møte de muligheter og utfordringer som kommer i tiden framover.

2 Planforutsetninger og overordnede rammer i arbeidet

Kommuneplanens samfunnsdel skal utarbeides etter Plan- og bygningsloven. I planarbeidet skal kommunen ivareta både lokale, regionale og nasjonale interesser og oppgaver, og således legge statlige og regionale føringer til grunn for sitt arbeid. Disse føringene kan være i form av eksempelvis lover, forskrifter, retningslinjer, veiledere og planer/ strategier.

2.1 Nasjonale og regionale føringer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (NF) Etter ny bestemmelse i plan- og bygningsloven av 2008 skal det hvert fjerde år utarbeides et dokument med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, som skal sikre at nasjonale interesser blir ivaretatt. Dette er med mål om å fremme bærekraftig utvikling.

Regjeringens NF ble vedtatt 14.05.2019.

Regjeringen legger vekt på at vi står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023

Lokale myndigheter har sentrale oppgaver men å håndtere disse utfordringene, og det gjelder alle kommuner, uavhengig av størrelse. Planlegging er kommunenes viktigste verktøy.

Regjeringen har bestemt at det FN's 17 bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største hovedutfordringer. Det er derfor viktig at bærekraftmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

Regjeringen har fått tilslutning i Stortinget til meldingen om «Bærekraftige byar og sterke distrikt», Meld. St. 18 (2016–2017). De nasjonale forventningene viderefører denne politikken. Regjeringen er opptatt av at utfordringer og muligheter varierer fra sted til sted. Regjeringen legger stor vekt på lokaldemokratiet i plan- og byggesaker, samtidig som nasjonale hensyn skal ivaretas. Nasjonale forventninger må derfor forstås i den lokale sammenhengen når planer utarbeides og gjennomføres.

Regjeringen forventer slik at kommunene legger FN's bærekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanleggingen, og at kommuneplanens samfunnsdel brukes for å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen og for å gjøre planleggingen mer forutsigbar.

Planene skal følges opp i økonomiplanleggingen

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging finner man her:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-bm.pdf>

Lokalt, for Høylandets del, legger vi spesielt merke til at regjeringen forventer at kommuner som ikke har slått seg sammen, bruker planleggingen til å diskutere om de har forutsetninger for å møte framtidens utfordringer alene, eller om de bør slå seg sammen med nabokommuner.

Videre legger vi spesielt merke til at det forventes at:

- kommunene vektlegger arbeidet med å redusere utslipp av klimagasser, energibruk og klimavennlig energiomlegging. Oppdatert kunnskap om forventede klimaendringer og konsekvenser brukes i planleggingen.
- Risiko- og sårbarhetsanalyser legges til grunn for plan- og byggesaksbehandlingen.
- Kommunene skal legge til rette for økt verdiskaping og nye grønne næringer innenfor jord- og skogbruk.
- kommunene legger vekt på å bevare naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutvikling og legger til rette for en bærekraftig utvikling i fjell og utmark.
- Kommunene har en aktiv og helhetlig areal- og sentrumspolitikk med vekt på styrking av sentrumsområdene, der boliger, næringsvirksomhet, arbeidsplasser og tjenestetilbud lokaliseres i eller tett på sentrum, med god tilrettelegging for kollektiv, sykkel og gange.
- Kommunene planlegger aktivt for å motvirke og forebygge levekårsutfordringer og bidrar til utjevning av sosiale forskjeller. Kommunene legger universell utforming til grunn i planlegging av omgivelser og bebyggelse og ivaretar folkehelsehensyn i planleggingen.
- kommunene ivaretar vassdragenes bruks- og verneverdier i sin planlegging.

2.2 Kommunale føringer

Kommunens visjon er at «Høylandet er en innovativ og utviklingsorientert kommune, der det er godt å bo»

Mål for perioden 2020 – 2023: Mål 1 - 1 300 innbyggere innen utgangen av 2023.

Mål 2 - Hållingene har god folkehelse.

Mål 3 - Kommunen er innovativ og har god ressurs og økonomistyring.

3 Kommunens ståsted i dag

Folketallet har hatt en jevn nedgang fra 2001 til 2005. Folketallet gikk litt opp i løpet av året 2016 til 2018, noe som har sammenheng med bosetting av nye hållinger.

Så har det blitt redusert med 5 innbyggere pr. 2. kvartal 2019. SSB oppgir at det 1249 innbyggere pr. 01.07.2019.

I 2011 hadde vi en topp i antallet barn 0-5 år med totalt 113 barn i denne aldersgruppen, mens vi nå er nede i 65 barn i samme aldersgruppe, en nedgang på 48 barn over 8 årsperiode.

Når det gjelder barn i skolepliktig alder – 6 – 15 år, hadde vi toppen i 2017 med 194 barn, mens en nå to år senere har 10 barn mindre i skolen i hht SSB sine tall, mens skolen rapporterer 175 elever for inneværende skoleår.

Ser vi på aldersgruppen 16 – 66 år, de som er i yrkesaktiv alder, har vi siden 2001 – hvor det var 852 innbyggere i denne aldersgruppen, mens vi nå i 2019 har 717 personer, en nedgang på 135 personer. Alders gruppen 67 – 79 år har i samme periode økt med 65 personer.

Aldersgruppen over 80 år har vært relativt stabilt de senere årene, men vi ser en økning fra 2016 til i 2019 med 7 personer. Etterhvert som etterkrigsgenerasjonen kommer opp i denne aldersgruppen må vi påregne en økning her.

SSB utarbeidet i 2012 befolkningsfremskrivning frem mot 2100 for hele nasjon, men pr kommune er befolkningsprognosen fremskrevet til 2040. Den prognosen som er gjengitt i denne analysen, er basert på alternativ MMMM fra SSB sin står for middels nasjonal vekst med forutsetninger om; middels fruktbarhet, middels levealder, middels innlandsmobilitet og lav netto innvandring, da dette alternativet stemmer best med den faktiske utviklingen i Høylandet kommune.

Prognosen viser at folketallet i Høylandet vil reduseres fra 1268 til 1233 i prognoseperioden.

Ser vi på befolkningssammensetningen fremover blir andelen 16-66 år redusert med 37 personer fra 2018 frem til 2040, noe som utgjør at andelen av kommunens innbyggere som er i produktiv alder og yrkesaktiv alder går ned med 5 %, mens andelen over 80 år øker betydelig mot 2040.

Det har over de siste årene, og i forkant av arbeidet med økonomiplan for perioden 2020-2023 blitt foretatt utredninger av flere av de største kommunale byggene. Flere kommunale bygg begynner å bli 30-40 år – bygg som er holdt i stand med begrenset vedlikeholdsbudsjett og med god innsats av vaktmesterteam. Flere av de kommunale byggene har imidlertid et stort vedlikeholds- og ombyggingsbehov.

Kommunen har historisk sett hatt en forholdsvis god økonomi. Pr. 31.12.2019 er samlet disposisjonsfond på kr. 18,5 mill., selv om over halvparten av dette er avsatt til betaling av framtidige pensjonsforpliktelser. Et positivt netto driftsresultat i 2019 på kun 0,5% av brutto driftsinntekter (målet er 1,75%) og et negativt regnskapsresultat, samt store låneopptak både i 2019 og også 2020 som skal betjenes, gjør at en går utfordrende tider i møte når det gjelder den kommunale økonomien.

4 Hvordan skal Høylandet utvikle seg?

Grunnleggende verdier for framtidig utvikling av Høylandet som samfunn er at Høylandet skal være et bærekraftig samfunn, og at vi skal ha god folkehelse.

I 2010 tok kommunen i bruk et slagord; Høylandet – Norges beste bygd! I 2012 ble vi av avisa Kommunal rapport kåret til Norges beste kommune å bo i. Vi bør absolutt ta mål av oss å gjøre det slagordet til virkelighet på nytt.

Folk har gjennom tidene bosatt seg der det var mulig å brødfø seg, der det var mulig å skaffe seg mat og det man trengte for å leve. Grunnlaget for bosetting på Høylandet er nettopp det at det var mulig å skaffe seg mat og utkomme nok til å leve på de ressursene bygda kan gi gjennom jordbruk og forvaltning av utmarkas ressurser. Slik har Høylandet vært et bærekraftig samfunn i århundrer, og bærekraft vil være den viktigste verdien også i årene som kommer.

Gjennom arbeidet med samfunnsplan skal vi finne retningen for forvaltningen av kommunens verdier framover, der ressursene skal forvaltes slik at det gagnar Høylandets innbyggere, nåværende og framtidige generasjoner, og at det også er til gagn også for omliggende kommuner.

- Hva er viktige muligheter/utfordringer mot 2032?
- Hva er viktige målsettinger/tema mot 2032?
- Hva er viktige strategier?

Disse spørsmålene ble diskutert med formannskapet under ei todagers samling på Steinkjer i mars 2019. Planprogrammet skal si hvilke tema som skal utredes gjennom arbeidet med samfunnsplanen.

4.0 Tema på tvers.

Høylandet skal være en bærekraftig kommune. I hht. regjeringens forventninger er dette et svært viktig tema som kommunens samfunnsplan må omhandle. Bærekraft går på tvers av alle tema, og hvordan kommunen skal forholde seg til FN's bærekraftsmål skal være en viktig del av samfunnsplanen.

Klima er viktig for Høylandet, da viktige samfunnsfunksjoner ligger utsatt til i forhold til klimaendringer og flom. Hvordan Høylandet som samfunn skal forholde seg til endrede klimaforhold må beskrives, samt hvordan kommunen skal dekke sitt behov for energi.

Videre har kommunen som målsetting at hållingene skal ha god folkehelse. Folkehelse er gjennomgående tema som skal inngå i vurderingene som inngår i planen

Vi ser for oss utredninger innenfor følgende tema:

4.1 Høylandet skal være en næringsvennlig kommune

Samfunnsplanen må beskrive mål og strategier for å nå målet med å fremstå som en næringsvennlig kommune. Planen skal beskrive en strategi for utvikling av næringsvirksomhet, hvordan man skal tenke helhetlig, og hvordan kommunen skal samarbeide med internt og eksternt næringsliv.

4.2 Høylandet skal være et godt sted å bo

Kommunen skal gjennom arbeidet med samfunnsplanen beskrive hvordan man skal skaffe alle som bor på Høylandet et tilbud om bredbånd, fortrinnsvis gjennom fiber.

Videre skal det beskrives en strategi for hvordan kommunen skal nå sitt mål om å bli 1300 innbyggere. Vi skal gjennom arbeidet med samfunnsplanen opparbeide kunnskap om hvorfor folk flytter til og fra Høylandet og hvordan kommunen skal legge til rette for økt bolyst. Det skal beskrives hvordan man tilrettelegger for boligsatsing i hele kommunen. Videre skal det utarbeides strategier for å skape levende sentrum og grender, der det er tilrettelagt for sosiale møteplasser i hele kommunen. Det skal også beskrives hvordan det skal arbeides for god integrering av alle innflyttere.

Det skal også beskrives hvordan vi skal jobbe for å få et bedre kollektivtilbud, og hvordan vi skal jobbe for å få et forbedret vegnett i kommunen, både for myke og harde trafikanter.

4.3 Høylandet skal være et sted med aktivt kulturliv

Samfunnsplanen skal beskrive hvordan man skal legge til rette for at man får brukt kompetansen og engasjement til hver enkelt, og potensialet til samfunnet og omgivelsene.

Et mål er at Høylandet historie skal være kjent og tilgjengelig, og at alle kulturminner skal ivaretas. Det skal vurderes hvordan vi skal få til et allsidig kultur- og fritidstilbud som passer alle. Videre skal det beskrives hvordan Høylandet skal være synlig i regionen, og hvordan Hållinghallen skal bli et aktivitets-nav for alle.

Det skal beskrives hvordan man skal legge til rette for omgivelser som innbyr til aktivitet, og hvordan Høylandet skal ha opplevelser og aktiviteter som tilfredsstillers alles behov

4.4 Høylandet skal være et samskapende lokalsamfunn

Målet er at Høylandet i 2030 er en 3.0 kommune. Samspill med frivillighet blir viktig i framtidens samfunn. Gjennom samfunnsplanen skal det lages en strategi for hvordan man skal etablere arenaer for at samskaping skal skje, hvordan man skal etablere gode kommunikasjonsrutiner, hvordan man skal inkludere og anerkjenne alle innbyggere, og øke begeistringen.

Det skal være kartlagt og etablert arenaer for samskaping i kommunen, og nye samarbeidsmodeller er etablert og forankret (samskapingstrianglet) gjennom arbeidet med samfunnsplanen. Videre blir det viktig med politisk engasjement.

4.5 Høylandet en kommune med god og fremtidsrettet tjenesteyting

Høylandet skal være en kommune med et godt og attraktivt oppvekstmiljø. Samfunnsplanen skal beskrive hvordan man får til dette gjennom å etablerer samarbeid og inngår partnerskapsavtaler, gjennom å ta i bruk digitale muligheter, og hvordan man sikrer god og fremtidsretta kompetanse innenfor skole, barnehage, kulturskole og fritidstilbud.

Høylandet skal også være en kommune med gode omsorgstjenester og tjenester som sikrer mestring hele livet. Samfunnsplanen skal beskrive hvordan man skal sikre dette gjennom samarbeid og inngåelse partnerskapsavtaler, og gjennom å ta i bruk digitale muligheter. Planen skal også beskrive hvordan man sikrer god og fremtidsretta kompetanse, og hvordan man videreutvikler tverrfaglig samarbeid.

Det skal beskrives hvordan man sikrer gode omsorgstjenester innenfor institusjonsbasertomsorg, og hvordan man kan gi tjenester som stimulerer til at eldre bor lengre hjemme. Det skal også beskrives hvordan Frivilligsentralen skal bli et nav for frivillighet, og hvordan man kan gi gode omsorgstjenester gjennom ambulerende tjenester

5 Kommuneplanprosessen

5.1 Informasjon og kommunikasjon

Det er lagt opp til et stramt løp i fht framdrift på sanfunnsplanen. Det er derfor viktig å kommunisere på moderne og effektive metoder for å sikre god medvirkning i planprosessen. Kommunen vil bruke hjemmesida og kommunens facebookside til å kommunisere med innbyggerne. Det vil være mulig å komme med innspill direkte via disse portalene.

Kommunens informasjonsblad Hærva vil også bli brukt.

I tillegg vil kommunen kommunisere med ulike grupper og interessenter gjennom dialogmøter og informasjonsmøter som beskrevet i tidsplanen (i form av grendemøter og folkemøte).

5.2 Organisering og medvirkning i kommuneplanarbeidet

Arbeidet blir organisert etter en enkel modell basert på styringslinjer som alt ligger i kommuneorganisasjonen. Dette er gjøres for ikke å etablere nye og kanskje unødige byråkratiserende ledd, men og for å tydeliggjøre ansvaret som ligg i gjeldende organisering i forhold til planarbeidet.

Rådmannen er administrativt ansvarlig for prosessen. Formannskapet er politisk styringsgruppe for arbeidet og vil bruke dette og som en politisk drøftingsarena der representanter for partiene i kommunestyret blir invitert inn. Ledergruppa til rådmannen utgjør den interne koordinerings- og samordningsgruppa, og skal sikre god kopling til sektorene og de ansatte.

For å jobbe med sektortema blir det etter behov etablert tidsavgrensede arbeidsgrupper. Til slike grupper vil også personer utenfor kommuneadministrasjon/kommunepolitikere bli invitert inn der dette er formålstjenlig.

I forhold til medvirkning fra lokalsamfunnet, vil dette først skje gjennom en innledende runde med grendemøter. Deretter vil det skje gjennom formelle høringer av planprogram, planutkast m.m., men og gjennom åpne møter og forberedte dialogmøter med bedrifter og frivillige organisasjoner. I tillegg skal det holdes eget møte med ungdomsrådet i løpet av prosessen for å sikre innspill og tydelige forventninger om utviklinga fra ungdommen, og det vil også bli avholdt eget møte med fellesrådet for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Kommuneplanen spenner over alle samfunnstema og underveis i prosessen kan det vise seg nødvendig å etablere til arbeidsgrupper for å utrede enkelttema. Slike arbeidsgrupper eller andre midlertidige organisasjonsformer vil bli etablert ved definerte behov.

5.3 Samråd med overordna og regionale myndigheter

I arbeidet med kommuneplanen kan det bli avdekket områder der kommunen ikke alene har virkemiddel for å få gjennomført nødvendige tiltak. Det blir avgjørende at overordna og regional myndigheter blir aktive deltakere som forplikter seg i forhold til de føringene som legges i planarbeidet. Det er viktig at det etableres gode prosesser og god dialog i forhold til dette.

5.4 Samarbeid med nabokommuner

Nabokommuner inviteres inn gjennom høringene. På de områdene vi i dag allerede har etablerte samarbeid, er det naturlig at disse instansene inviteres inn til dialog i forbindelse med planarbeidet.

5.5 Temamøter

For å styrke kunnskapsgrunnlaget for politikerne, administrasjonen og andre bør en etablere temamøte med faglige innspill til noen av møtetidspunktene som ligger i framdriftsplanen. Ett tema kan være organisering av næringsutviklingsarbeidet, der en kan se på andre erfaringer og evalueringer fra kommuner det er naturlig å sammenligne seg med. Innholdet i temamøtene kommer en tilbake til som en del av planarbeidet, der en ser det er spesielt viktig å få fram erfaringskunnskap.

5.6 Framdrift

Det var legges opp til en stram tidsplan. Tidsplanen må likevel være såpass fleksibel at det ikke går utover kvaliteten på prosessen. Forslag til tidsplan er som følger:

Møter - høringer	Behandling
Administrativ jobbing med forslag til planprogram	Formannskap April 2020
Grendemøter/innbyggerdialog	Juni
Høringsperiode	April - Mai
Fastsette planprogram	Juni
Arbeid med visjon og framtidbilder/fremtidige satsinger (arbeidsgrupper), medvirkning	April-Juni
Folkemøte	September
Forslag til samfunnsplan behandles i styringsgruppa (f.skap)	Oktober
Samfunnsplan sendes på høring	Oktober/November
Innspill innarbeides – samfunnsplan vedtas	Januar/Februar 2021